

Πανεπιστήμιο Αιγαίου - Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων

ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Διδάσκουσα: Ελένη Γάκη

e.gaki@aegean.gr

Εαρινό Εξάμηνο

Τι περιλαμβάνει το μάθημα?

- ✓ Η χωρική ανάλυση στοχεύει στη μελέτη της δομής της φυσικής, κοινωνικής και οικονομικής διάστασης του χώρου, των σχέσεων αλληλεξάρτησής τους καθώς και των διαδικασιών αλλαγής τους.
- ✓ Αποτελεί ένα εργαλείο που εντοπίζει τα προβλήματα της περιοχής μελέτης και προσδιορίζει τις αιτίες που τα προκάλεσαν.
- ✓ Ακόμη, για την καλύτερη διερεύνησή τους, ταξινομεί τα προβλήματα αυτά σε κάθε διάσταση χωριστά, αλλά και στα επίπεδα των αλληλεξαρτήσεων τους και εντοπίζει τις διασυνδέσεις μεταξύ των προβλημάτων μέσα κι έξω από κάθε περιοχή μελέτης.
- ✓ Τέλος, αξιολογεί τη σημασία των προβλημάτων, ανάλογα με τα αίτια και τις επιπτώσεις τους, καθώς η ιεράρχησή τους είναι απαραίτητη για την ορθολογικότερη επίλυση τους μέσα από ένα σύστημα επιλογών και προτεραιοτήτων.

Βασικός σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση των βασικών εργαλείων ποσοτικής χωρικής ανάλυσης και η χρήση τους για την προσέγγιση των φαινομένων που αφορούν στον αστικό και περιφερειακό χώρο.

Τι περιλαμβάνει το μάθημα?

Βασικές Ενότητες

- ✓ Στατιστικά Δεδομένα: Ταξινόμηση, Παρουσίαση, Κεντρική Τάση
- ✓ Περιφερειακές Αισότητες
- ✓ Περιφερειακή Ειδίκευση
- ✓ Σχέσεις Περιφερειακών Χαρακτηριστικών
- ✓ Περιγραφή και Οριοθέτηση των Οικονομικών Περιφερειών
- ✓ Διαρθρωτική Περιφερειακή Ανάλυση
- ✓ Ανάλυση Πλεονεκτημάτων, Αδυναμιών, Ευκαιριών και Απειλών

Περιεχόμενα Διάλεξης

- Εισαγωγή
- Η Έννοια της Χωρικής Ανάλυσης

Εισαγωγή

Οι μέθοδοι και οι δείκτες της ποσοτικής περιφερειακής ανάλυσης αξιοποιούνται κυρίως για:

✓Τον προσδιορισμό της φυσιογνωμίας των περιφερειών και τη μέτρηση των περιφερειακών ανισοτήτων

✓Την κλαδική διερεύνηση της ειδίκευσης των περιφερειών και της χωρικής συμπεριφοράς των κλάδων

✓Τη διερεύνηση των περιφερειακών πολλαπλασιαστικών φαινομένων και τη διατύπωση προβλέψεων με τη βοήθεια του υποδείγματος οικονομικής βάσης και των περιφερειακών πολλαπλασιαστών

✓Τη διερεύνηση των διαπεριφερειακών σχέσεων και την αξιολόγηση των παρεμβάσεων, με τη βοήθεια της περιφερειακής οικονομετρίας και της δυναμικής πολυπεριφερειακής ανάλυσης

✓Την οριοθέτηση των περιφερειών, σε περιπτώσεις ομοιογένειας και πόλωσης

✓Τη διαρθρωτική περιφερειακή ανάλυση με την αξιοποίηση της ανάλυσης απόκλισης συμμετοχής

Εισαγωγή

Για την αξιοποίηση των τεχνικών, των δεικτών και των μεθόδων της περιφερειακής ανάλυσης λαμβάνονται υπόψη παράγοντες, όπως:

- Η φυσιογνωμία της περιφέρειας
Σημαντική θέση κατέχει η γεωμορφολογία της χώρας
- Τα διαθέσιμα περιφερειακά δεδομένα
Προβλήματα στη συλλογή περιφερειακών δεδομένων
- Οι παράγοντες που προσδιορίζουν το πλαίσιο της περιφερειακής ανάπτυξης
Νέοι παράγοντες χωροθέτησης δραστηριοτήτων και νέες τάσεις περιφερειακής ανάπτυξης

Εισαγωγή

Η Περιφερειακή Επιστήμη συνδέει τη θεωρία με την ποσοτική ανάλυση και έχει πολλαπλές θεωρητικές και μεθοδολογικές δυνατότητες.

Η διερεύνηση και ανάλυση των περιφερειακών φαινομένων πρέπει να υπακούουν σε ορισμένους κανόνες:

1. Πρέπει να εξηγούνται η ιδεολογία και οι βασικές αρχές βάσει των οποίων οι περιφερειολόγοι διερευνούν την οργάνωση του χώρου και την αναπτυξιακή πολιτική.
2. Η περιφερειακή πραγματικότητα διαμορφώνεται μέσα στα θεωρητικά και εμπειρικά μοντέλα που δημιουργούνται για την αναπαράσταση των περιφερειακών φαινομένων.
3. Απαιτείται σαφής προσδιορισμός των φαινομένου που είναι προς εξέταση, ώστε να γίνει σωστή αξιοποίηση των μοντέλων, μεθόδων και δεικτών που θα χρησιμοποιηθούν.
4. Η ποσοτική ανάλυση οδηγεί σε μια μερική μόνο εικόνα της περιφερειακής πραγματικότητας.
5. Υπάρχει ανάδραση αναπτυξιακής διαδικασίας και ιδεολογίας και βασικών αρχών η οποία πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στην προσέγγιση των φαινομένων και τον περιφερειακό σχεδιασμό.

Εισαγωγή

Εφόσον λαμβάνονται υπόψη αυτοί οι κανόνες, η ποσοτική περιφερειακή ανάλυση αποκτά ουσιαστικό περιεχόμενο και αντιμετωπίζει επιτυχώς τα προβλήματα εφαρμογής.

Η ανάπτυξη των μεθόδων και των εργαλείων και η αποδοχή τους στην περιφερειακή ανάλυση εξαρτάται από την συνέπεια στους κανόνες αυτούς.

Η χωρική διάσταση του θεμελιώδους οικονομικού προβλήματος

Το θεμελιώδες οικονομικό πρόβλημα έγκειται στην ικανοποίηση απεριόριστων αναγκών με περιορισμένους πόρους (μέσα / συντελεστές παραγωγής / παραγωγικούς συντελεστές).

- Τι θα παραχθεί;
- Πώς θα παραχθεί;
- Για ποιόν θα παραχθεί;
- Πού θα παραχθεί; ⇒ Οι οικονομικές δραστηριότητες δεν διεξάγονται «στο κεφάλι μιας καρφίτσας»!

Η διάσταση του χώρου στην ανάπτυξη

- **Γενικά περί ανάπτυξης**

- Μεγέθυνση/ ανάπτυξη = μη ταυτόσημες έννοιες
- Μεγέθυνση (*growth*): η θετική μεταβολή του ΑΕΠ
- Ορισμός ανάπτυξης = μη κοινά αποδεκτός
- Η ανάπτυξη είναι σύνθετη έννοια, ευρύτερη της μεγέθυνσης. Είναι μια έννοια δυναμική και όχι στατική. Έχει διαφορετικό νόημα ανάλογα με την εποχή, την περιοχή ή τη χώρα, τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες που επικρατούν, ακόμη και με την αντίληψη του καθενός ξεχωριστά για την κοινωνία και τη θέση του ατόμου σε αυτή.
- Μέτρηση ανάπτυξης = μη κοινά αποδεκτή μέθοδος

Βασικοί δείκτες: ΑΕΠ, δείκτες επιπέδου διαβίωσης, σύνθετοι δείκτες

Η σημασία του παράγοντα «χώρος» στην ανάπτυξη

“Yet who can deny the spatial aspect of economic development: that all economic processes exist in space, as well as over time? Realistically, both time and space must be vital considerations in any theory of economy.”

Walter Isard, 1956

Η Έννοια της Χωρικής Ανάλυσης

« Μια συνολική δυνατότητα διαχείρισης-μετασχηματισμού των χωρικών στοιχείων σε διαφορετικές μορφές, δίνοντάς τους, σαν αποτέλεσμα, διαφορετική έννοια».

Bailey (1990)

«Διαδικασία από στοιχεία σε πληροφορία».

Κουτσόπουλος (1979)

«Ποσοτικές διαδικασίες και τεχνικές που εφαρμόζονται σε χωρικές αναλυτικές εργασίες».

Johnston (1986)

Η Έννοια της Χωρικής Ανάλυσης

Η Χωρική Ανάλυση στοχεύει:

- *Στη σωστή περιγραφή γεγονότων στο χώρο.*
- *Στη συστηματική διερεύνηση των χωρικών προτύπων και των χωρικών σχέσεων.*
- *Στην αύξηση της ικανότητας πρόβλεψης και ελέγχου γεγονότων.*
- *Στη χρησιμοποίησή της σαν εργαλείο λήψης αποφάσεων για το χώρο.*

Haining (1994)

Μεγάλο μέρος των διαφανειών βασίζεται στα ακόλουθα βιβλία:

- Παπαδασκαλόπουλος Α., 2000, *Μέθοδοι Περιφερειακής Ανάλυσης*, Εκδόσεις Παπαζήση
- Πετράκος Γ., Ψυχάρης Ι., 2004, *Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
- Πολύζος Σ., 2011, *Περιφερειακή Ανάπτυξη*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.